

EMAKEELE TASEMETÖÖ TULEMUSTE SEOS ÕPILASTE SOTSIO- KULTUURILISE TAUSTAGA

Meeli Pandis, Mare Leino

2003. aastal viidi koos 3. ja 6. klassi emakeele tasemetööga nii eesti kui ka vene õppekeelega koolides läbi uuring, mille eesmärgiks oli saada andmeid õpilaste, nende koduse keskkonna, klassi, kooli ja sotsiaalse keskkonna kohta, et vaadelda nende mõju lugemisoskusele. Paljudel juhtudel mõjutab lugemisoskuse kujunemist pere sotsiaal-majanduslik olukord, lugemisprobleemide esinemine peres, kirjanduse olemasolu kodus, verbaalse suhtlemise aktiivsus, muukeelsus jms.

Uuringu jaoks koostasid küsimustiku Ene Kulderknup, Mare Leino ja Meeli Pandis. Küsimustikus oli 27 valik- ja vabavastusega küsimust, millest kaheksal olid omakorda alaküsimused. Küsiti lapse isikuandmete, koduse olukorra (keel, majanduslik kindlustatus, haigused, lasteaias käimine jms), vaba aja veetmise, lugemisoskuse, -harjumuste ja -eelistuste ning laste tegutsemisviisi eelistuste ja unistuste kohta. 3. ja 6. klassi õpilastele esitatavad küsimused olid sarnased, erinedes vanust arvesse võttes minimaalselt lugemis- ja kuulamiseelistusi käsitlevas osas.

Eesti- ja venekeelsed küsimustikud olid identsed, välja arvatud mõned tõlke- ja kujunduserinevused (tervist puudutava küsimuse vastusevariandid erinesid eesti ja vene õppekeelega koolides niivõrd, et pole võrreldavad).

Analüüsis vaadeldakse 1020 eesti õppekeelega kooli 3. klassi õpilase (522 poissi – 51,2%, 498 tüdrukut – 48,8%) ja 1404 6. klassi õpilase (723 poissi – 51,5%, 681 tüdrukut – 48,5%) vastuseid. Vene õppekeelega koolidest on analüüsitud 495 3. klassi õpilase (263 poissi – 53,1%, 232 tüdrukut – 46,9%) ja 708 6. klassi õpilase (376 poissi – 53,1%, 332 tüdrukut – 46,9%) vastuseid.

Haridusosakonnad tagastasid ka nende koolide küsimustikud, mis ei olnud tasemetöö valimis. Üldiste tendentside analüüsimiseks on arvesse võetud kõik laekunud küsimustikud. Tasemetöö tulemuste ja küsimustiku vaheliste seoste leidmisel on arvestatud ainult täielikke tulemusi – ainult valimikoolide nii tasemetöö kui ka küsimustiku andmed.

Kahjuks ei olnud küsimustiku tulemusi võimalik seostada vene õppekeelega koolide tasemetöö tulemustega, sest küsimustikus oli isikuandmetest küsitud ainult *imja* ning valdav enamus õpilastest piirduski eesnime kirjutamisega. Et analüüsijate kasutada ei olnud klasside nimekirju, ei olnud võimalik tasemetöid ja küsimustikke seostada.

SEOSED TASEMETÖÖGA

Kuuendas klassis seostus tasemetöö hea tulemus nooremalt lugema õppimise, huviringides käimise, raamatukogu ja arvuti kasutamisega. Samuti olid paremate tulemustega laste pered paremal majanduslikul järjel. Nimetatud seosed olid olulised tasemel $p=0,001$. Pere majanduslik seis on ilmselt mõjutanud õpilase tulemust, st et võimalus mitmekülgelt ja arendavalt vaba aega veeta (Interneti-ühenduse, teatmeteoste, SAT TV, video omamine,

muusikaga tegelemine) mõjutab õpilase tulemusi paremuse suunas, seda eriti teise kooliastme õpilaste puhul.

Vaadeldes eesti õppekeelega koolide õpilaste enesele kui lugejale antud hinnangut, siis kuuendas klassis on see tugevas positiivses seoses tasemetöö tulemusega ($r=0,274$, $p=0,001$). Kuuendas klassis eakaaslastest rohkem lugevad õpilased saavad tasemetöös parema tulemuse. Kolmandas klassis seos puudub.

Seoseid tasemetöö tulemuste ja erinevate küsimuste vahel vaatleme ka järgneva analüüsi alalõikudes.

Edasi on vaadeldud küsimustike tulemusi võrdlevalt 3. ja 6. klassis ning eesti ja vene õppekeelega koolis.

LASTEAIAS KÄIMINE

Järgnevas tabelis on esitatud lasteaias käinute protsent kooli õppekeele võrdluses.

Tabel 1. Lasteaias käinute protsent

Kooli õppekeel/ Klass	3. klass	6. klass
Vene	88,7	85,2
Eesti	76,9	86,9

Lasteaias käinute osas ilmnes positiivne seos 6. klassi tasemetöö tulemusega $r=0,095$ tasemel $p=0,01$. Kolmandas klassis seost ei ilmnenud.

Nii kolmanda kui ka kuuenda klassi lasteaias käinud õpilased väitsid, et on varem lugema õppinud kui mittekäinud. Nad nimetavad ka sagedamini ja mitmekesisemaid lugemistegevusi või lugemisega seotud tegevusi: oma lõbuks lugemine, arvutimängud ja Internet.

Kuuendas klassis on lasteaias käinud lapsed sagedasemad kohustusliku kirjanduse, ajalehtede, ajakirjade, õpikute, teatmeteoste ja vaba aja kirjanduse (spordi-, loodus-, kriminaal-, reisiraamatud jm) lugejad.

Lisaks lasteaias käimisele oli tasemetöö tulemustega positiivne seos ka lugema õppimise kestusel. Eelkõige mõjutab tasemetöö edukust lugemisoskuse ja lugemisharjumuse kujunemine selleks sensitiivses eas. Seega peaks igati soodustama lasteaias käimist lugemisoskuse kujunemiseks sensitiivsel ajal või leidma muid võimalusi laste lugemisoskuse kujundamiseks noores eas.

LAPSE TERVIS

Peaaegu iga nädal on haige eesti õppekeelega koolides 1,5% kuuenda ja 0,5% kolmanda klassi õpilastest, umbes kord kuus vastavalt 20,4% ja 17,9%, paar korda aastas vastavalt 60,2% ja 56,7% ning harvem 17,9% ja 24,9%. Seega hindavad kolmanda klassi õpilased oma tervist paremaks.

Eesti ja vene õppekeelega koolide tulemusi ei saa ses osas tõlkeerinevuste tõttu hinnata.

Peaaegu iga nädal on haige vene õppekeelega koolides 2,4% kuuenda ja 3,2% kolmanda klassi õpilastest, paar korda aastas vastavalt 38,5% ja 28,9%, kord aastas vastavalt 16,6% ja 15,0% ning harva vastavalt 42,5% ja 52,9% õpilastest.

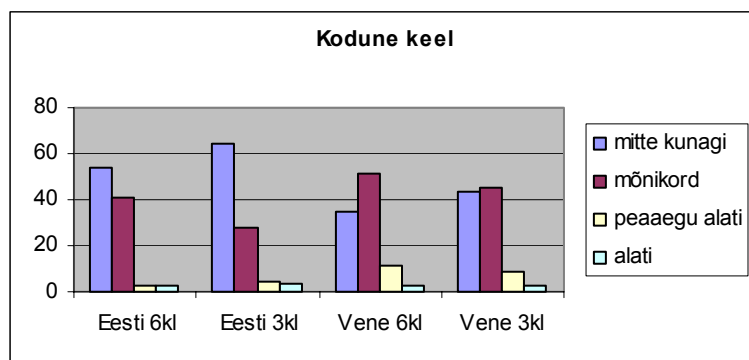
Lapse tervise ja tasemetöö tulemuste vahel ei ilmnenud seost. Küll aga on huvipakkuvaid seoseid teiste faktoritega.

Mõlema vanusastme sageli haigestuvatele lastele meeldib õppimine vähem kui nende tervematele eakaaslastele. Samas sisustasid need kuuenda klassi õpilased teistest sagedamini oma vaba aega muul moel: arvutimängude ja internetiga, muusikaga, aga ka lugemise ja sportimisega. Oluliselt enam kasutasid nad õpikuid ja teatmeteoseid, kuid lugesid ka oma lõbuks. Ka nende vanemad tundsid enam selle vastu huvi, mida nad loevad. Puudujatest kuuenda klassi õpilastest tekib vastandlik mulje – nad sisustavad aktiivselt oma vaba aega (sh lugemise ja õppimisega), kuid väidavad, et õppida neile ei meeldi. Võib-olla osutub iseseisev õppimine, mida nad peavad rohkem tegema, niivõrd raskeks, et muutub ebameeldivaks.

Huvitav oli ka see, et nii kolmandas kui ka kuuendas klassis söövad sagedamini põdejad harvem koolilõunat. Siin võib olla põhjuslik seos või ka see, et vastamisel arvestasid need lapsed seda, et kuna viibivad koolis harvem, söövad ka seega harvem

MUUKHEELSUS PERES

Muukeelsus ja tasemetöö tulemused ei olnud eesti õppekeelega kooli õpilaste puhul seoses. Muus keeles kõnelemise määra iseloomustab alljärgnev graafik.

Joonis 1. Kodus kõneldakse muud keelt kui õpilase emakeel

Eesti õppekeelega koolide valimis oli õpilasi, kelle kodus räägitakse peaaegu alati või alati muus keeles 6. klassis 4,9%, 3. klassis 8%, vene õppekeelega koolide valimis 6. klassis 13,8% ja 3. klassis 11%. Huvitav oleks kontrollida tendentsi, kas eesti õppekeelega kooli jõuab enam muukeelsete perede lapsi ja vene õppekeelega kool muutub ühekeelsemaks (vt 3. ja 6. klassi võrdlus). Kindlasti oleks vaja ka vene õppekeelega koolides uurida, kuidas mõjutab laste emakeeleoskust kodus muu keele kõnelemine.

Vaadeldes faktorite seoseid (olulisus vähemalt 0,05) ilmneb, et nii 3. kui 6. klassi eesti õppekeelega koolide muukeelsetest peredest õpilastel on kodus vähem lasteraamatuid ja teatmeteoseid, see-eest enam SAT-TV ja videoid. Lugema õppisid nad hiljem. Kolmanda

klassi õpilastest paljud ei jõua praegugi lugeda telerist eestikeelseid subtiitreid, neile loetakse sagedamini ka jutte ette. Raamatute valikul lähtutakse mõlemas vanusegrupis vanemate nõuannetest. 3. klassis eristuvad nad positiivselt teatmeteoste kasutamise, enda lõbuks lugemise ja raamatute laenutamise poolest, kuigi raamatu valivad pigem välimuse järgi. 6. klassis veedavad nad vaba aega sagedamini teleri ja sõprade seltsis.

Vene õppekeele koolide muukeelsete perede lapsed kolmandas klassis oluliselt ei eristu. Kuuendas klassis paistavad silma suurema õpihimu ja lugemishuviga.

Jääb mulje, et eesti ja vene õppekeele koolides toimib muukeelsus väga erinevalt – tegemist on erinevate kultuuri- ja käitumismudelitega. Negatiivsema hoiakuga on eesti õppekeele koolides õppivad muulased. See teema vajab täiendavaid uuringuid ja tõenäoliselt ka hariduspoliitika ja praktika vastavat kohandamist.

MAJANDUSLIK OLUKORD

Koduse majandusliku olukorra ja lugemistulemuse vahel olid seosed vastakad. Edasises analüüsis jaotati küsitud materiaalsed näitajad kaheks grupiks – ühed, mille kasutamine eeldab vaimseid huvisid (lasteraamatud, entsüklopeedia, arvuti, muusikariistad), ja teised, mille kasutamine aktiivseid vaimseid huvisid ei nõua (SAT-TV, videomakk, oma tuba, oma mobiiltelefon).

Kolmanda klassi mõlemal grupil oli tasemetöö tulemustega positiivne seos, vaimsete huvidega seostuval küll veidi suurem, vastavalt $r=0,129$ ja $r=0,146$; $p=0,001$. Kuuendas klassis ilmnes tasemetöö punktisumma positiivne seos vaid vaimseid huvisid eeldanud asjade grupiga ($r=0,229$).

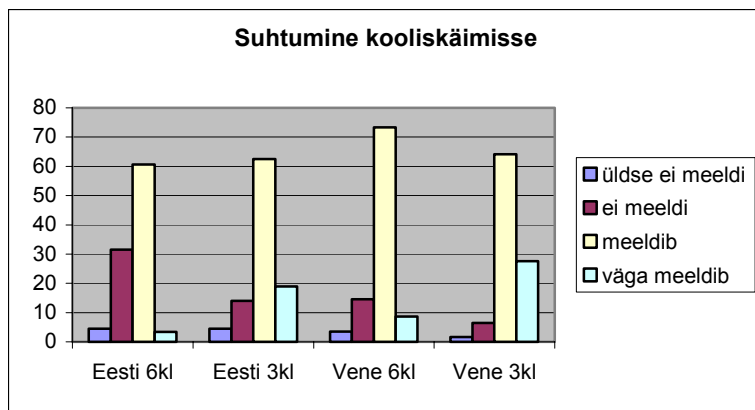
Need lapsed, kel oli mõlemas grupis asju rohkem, olid sagedamini lasteaias käinud, söid sagedamini hommiku- ja lõunasööki, käisid ringides, tegid sporti, tegelesid arvutitega, kuulasid muusikat ja lugesid ajakirju ning olid varem lugema õppinud. Seega on neil olnud arenemiseks ja õppimiseks soodne keskkond.

Need, kel oli enam vaimseid huvisid eeldavaid esemeid, lugesid enam nii kohustuslikku kirjandust kui ka enda lõbuks. Kolmanda klassi vene õppekeele koolide õpilased lugesid enam loodus- ja reisijutte, teist tüüpi asjade omanikud ajalehti, naljajutte ja koomikseid, aga ka teatmekirjandust. Eesti õppekeele kooli kuuendas klassis oli eristumine veel detailsem: vaimse taustaga esemete olemasolu korral eelistati teadus- ja ulmekirjandust, reisijutte ja kriminaallugusid, armastati lugeda nii kohustuslikku kirjandust kui ka oma lõbuks. Teises grupis ilmnes negatiivne suhtumine luulesse, loodus- ja muinasjuttudesse.

Eesti õppekeele koolide jõukamate perede lapsed eelistasid raamatute valikul vanemate ja sõprade soovitusi õpetajate omale.

SUHTUMINE KOOLI

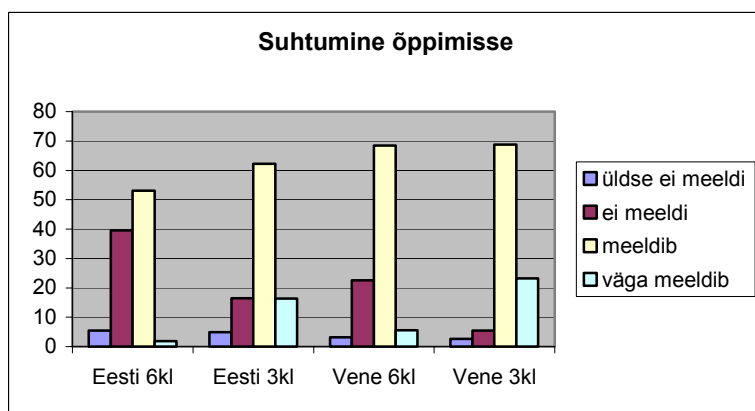
Küsimustikus uuriti ka laste suhtumist kooliskäimisse ja õppimisse.

Joonis 2. Laste suhtumine kooliskäimisse klasside ja õppekeele võrdluses

Tulemusi vaadeldes ilmneb, et vene õppekeelega koolide õpilased suhtuvad kooliskäimisse positiivsemalt. Kui eesti õppekeelega koolide õpilastest ei meeldinud või üldse ei meeldinud koolis käia 18,5% kolmanda klassi ja 36% kuuenda klassi õpilastest, siis vene õppekeelega koolides on need arvud vastavalt 8,1% ja 18,1%. Eriti drastiline on erinevus kuuendas klassis, seejuures ka suhtumise muutumise ulatus eesti õppekeelega koolide kuuendas klassis võrreldes kolmandaga.

Suhtumine kooliskäimisse võib olla seotud ka õppimise väliste teguritega, seepärast küsiti eraldi ka suhtumist õppimisse.

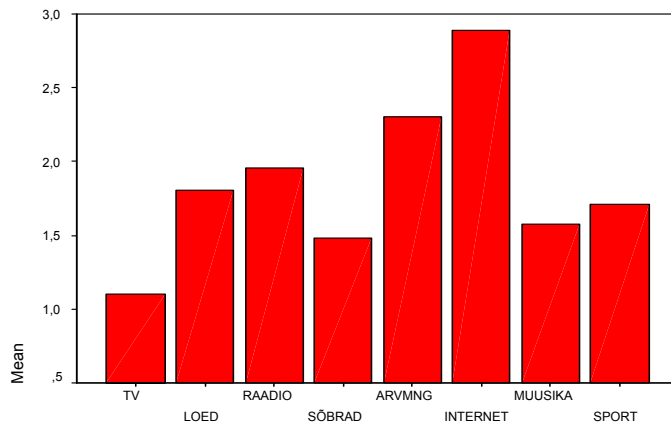
Joonis 3. Laste suhtumine õppimisse klasside ja õppekeele võrdluses

Ilmneb sama tendents. Nii kolmandas kui ka kuuendas klassis on vene õppekeelega koolide õpilased õppimisse paremini meelestatud. Kuuendaks klassiks on suhtumine halvenenud eriti eesti õppekeelega koolides. Negatiivse hinnangu protsendid eesti õppekeelega koolide kolmandas klassis 21,4%, kuuendas 45,1%, vene õppekeelega koolide kolmandas 8% ja kuuendas 25,8%. Eesti õppekeelega koolide õpilaste hoiak õppimise suhtes on mõtlemapanevalt halb: rohkem kui viiendikule kolmanda ja ligi pooltele kuuenda klassi lastest ei meeldi õppida. Tekib küsimus, kas meie õppekavad ja õpetamine on ikka lapsesõbralikud ja kujundavad iseseisva ning pidevõppe harjumust?

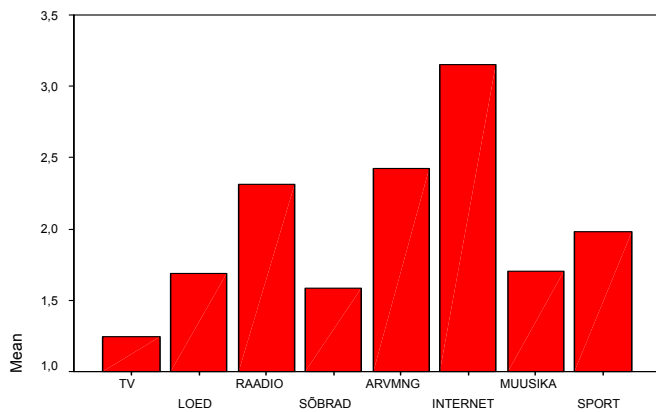
Tüdrukud suhtuvad kooli märksa positiivsemalt kui poisid. Samas ilmnes vaid ühel korral oluline seos tasemetöö tulemuse ja suhtumise vahel. Peab aga arvestama, et siinjuures ei saanud vaadelda vene õppekeelega koolide õpilaste tulemusi.

VABA AEG

Järgnevalt on vaadeldud õpilaste vaba aja sisustamise eelistusi keelest ja vanusest lähtuvalt. Tulemused on esitatud nende esinemise sageduse alusel skaalal 1–5, kus 1 tähistab tegevust, mida tehakse „peaaegu iga päev“, 2 „paar korda nädalas“, 3 „paar korda kuus“, 4 „paar korda aastas“ ja 5 „harvem kui paar korda aastas“.

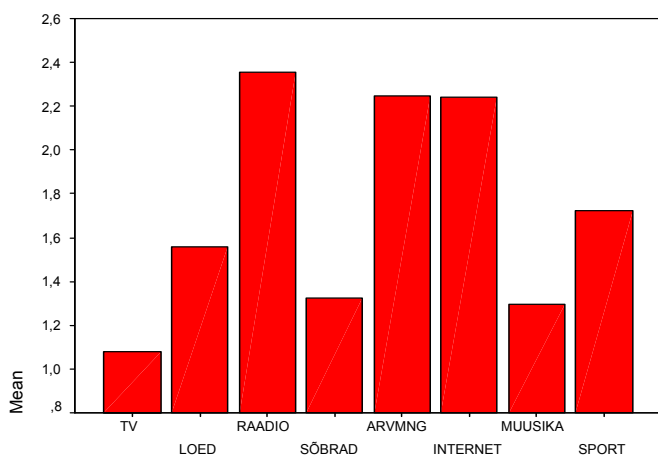

Joonis 4. Vaba aja tegevuseelistused eesti õppekeelega koolide 3. klassis

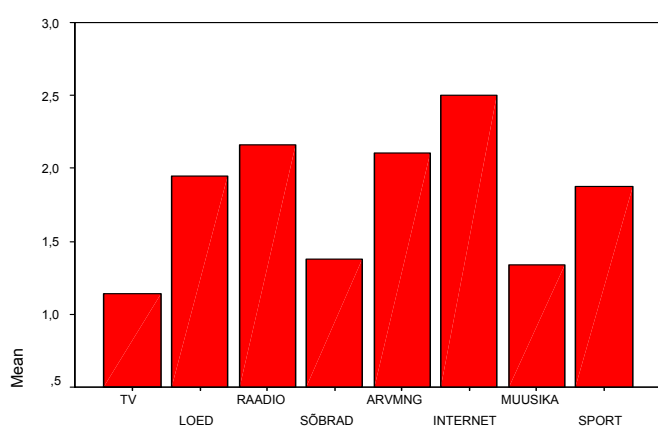

Joonis 5. Vaba aja tegevuseelistused vene õppekeelega koolide 3. klassis

Kolmandate klasside võrdluses selgub, et vaba aja veetmise struktuur on eri õppekeelega koolide õpilastel sarnane. Vene õppekeelega koolide õpilased kulutavad eesti eakaaslastest enam aega lugemisele.

Joonis 6. Vaba aja tegevuseelistused eesti õppekeelega koolide 6. klassis

Joonis 7. Vaba aja tegevuseelistused vene õppekeelega koolide 6. klassis

Nii kolmandas kui ka kuundas klassis on konkurentsilt eelistatuim teleri vaatamine, järgneb koos sõpradega aja veetmine ja muusika kuulamine.

Kuuendas klassis on tegevuseelistused kooliti jällegi sarnased, seekord on suuremateks lugejateks eesti õppekeelega koolide õpilased. Vene õppekeelega koolide õpilased eelistavad vastupidiselt eesti eakaaslastele Internetis surfamist arvutimängudele. Tasuks tõsisemalt uurida, kas ja kuidas on Internetiga seotud tegevus hariva või meelelahutusliku ja aegaviitva iseloomuga.

Samast aspektist võiks vaadelda ka mõlemas vanuse- ja keelegrupis konkurentsilt eelistatuimat teleri vaatamist. Küsimustikus uuriti ka, mitut saadet õpilased ühe päeva jooksul vaatavad. Järgnevas tabelis on vastavad tulemused protsentides

Tabel 2. Ühel päeval keskmiselt televiisorist vaadatud saadete arv

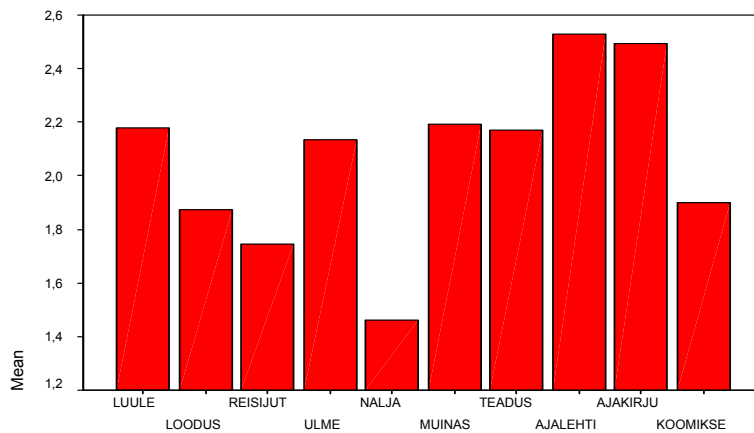
	mitte ühteg	1-2 saadet	3-5saadet	rohkem kui 5
Eesti 6kl	3,3	33	30,9	32,9
Eesti 3kl	1,4	19,2	35,2	44,1
Vene 6kl	1,6	21	42,7	34,5
Vene 3kl	7,3	43,2	26,5	22,8

Võrreldes teiste gruppidega osutuvad väga tagasihoidlikeks televiisorivaatajateks vene õppekeelega koolide 3. klasside õpilased, seda eriti eesti õppekeelega koolide eakaaslaste taustal, kus ligi pooled vaatavad enam kui viite saadet päevas.

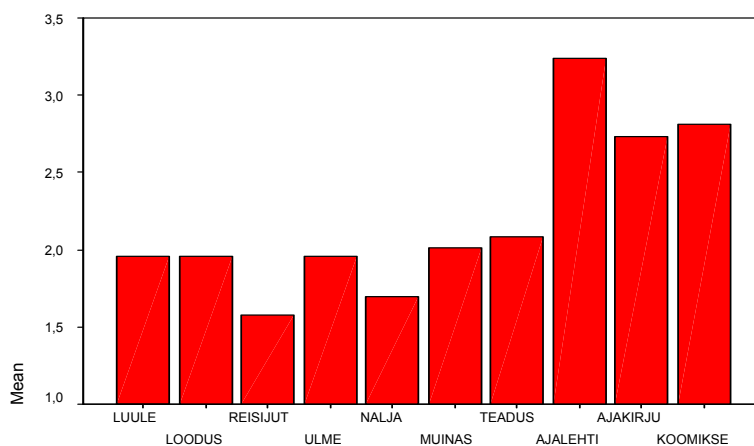
Telerivaatamise ja tasemetöö tulemuste seoseid vaadeldes (eesti õppekeelega koolides) ilmneb, et nii 3. kui ka 6. klassis on $p=0,05$ tasemel oluline negatiivne seos telerivaatamisele kulutatud ajaga – need, kes väga palju telerit vaatavad, said tasemetöös nõrgema tulemuse. Samuti said nõrgema tulemuse õpilased, kes ei jõua teleriekraanilt teksti lugeda. Teleri vaatamisele kulutatud aeg ja võime lugeda ekraanilt teksti ei ole kummaski klassis omavahel seotud.

LUGEMINE

Järgnevalt on esitatud õpilaste lugemiseelistused skaalal 1–5, kus 1 tähistas „väga meeldib“, 4 „üldse ei meeldi“ ja 5 „ei loegi“. Seega, mida madalam on diagrammi tulp, seda eelistatum on antud tekstiliik.

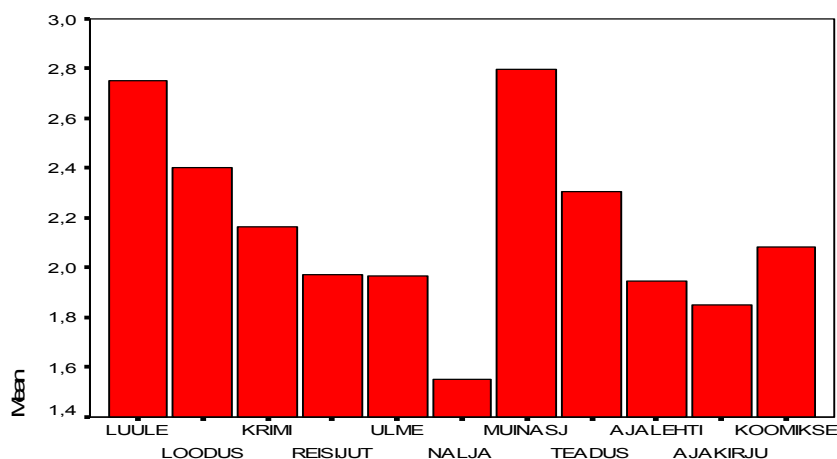

Joonis 8. Lugemiseelistused eesti õppekeelega koolide 3. klassis

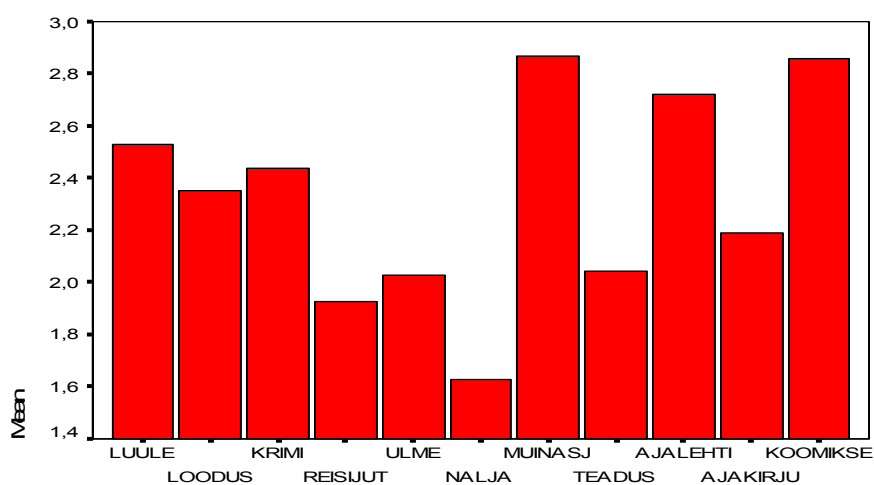

Joonis 9. Lugemiseelistused vene õppekeelega koolide 3. klassis

Vene õppekeelega koolide õpilased loevad eesti eakaaslastest rohkem luulet, ulme- ja teaduskirjandust, vähem ajalehti ja koomikseid.

Joonis 10. Lugemiseelistused eesti õppekeelega koolide 6. klassis

Joonis 11. Lugemiseelistused vene õppekeelega koolide 6. klassis

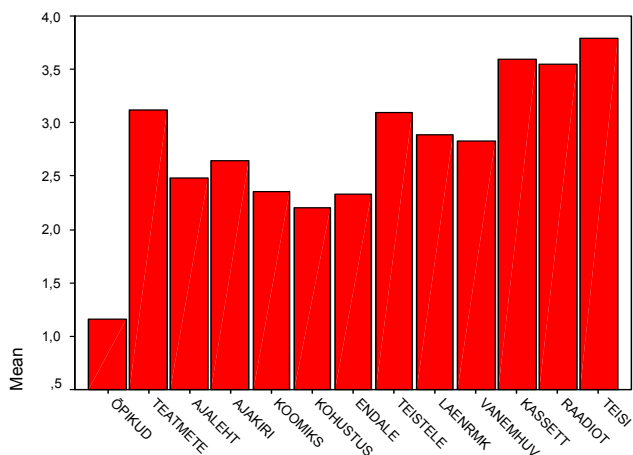
Eelistuste struktuur on nii keele kui ka klasside lõikes sarnane. Ilmneb, et konkurentsituult on eelistatud nalja- ja anekdoodiraamatud. Kolmandas klassis ei loeta veel ajalehti (võib-olla tasuks mõelda lasteajalehtede traditsiooni taastamisele). Kuuendas klassis on taunitud muinasjutud. Lugemiseelistusi tasuks arvestada ka õppevara ja kohustusliku kirjanduse pakkumisel.

Kuuendas klassis ilmneb huvide lahknevus õppekeeleli. Eesti õppekeelega kooli kuuendate klasside eelistused sarnanevad kolmanda klassi eelistustega rohkem kui vene õppekeelega koolides. Vene õppekeelega koolides on mõningal määral suurenenud populaarteadusliku kirjanduse osatähtsus, oluliselt vähenenud kriminaalromaanide ja koomiksitate osa. Vene õppekeelega kooli õpilased loevad kuuendas klassis võrreldes eesti õppekeelega koolide eakaaslastega väga vähe ajalehti. Siin tasuks uurida ka venekeelsete ajalehtede valikut ja sisu, ajakirjad on ajalehtedega võrreldes olulises eelisesisus.

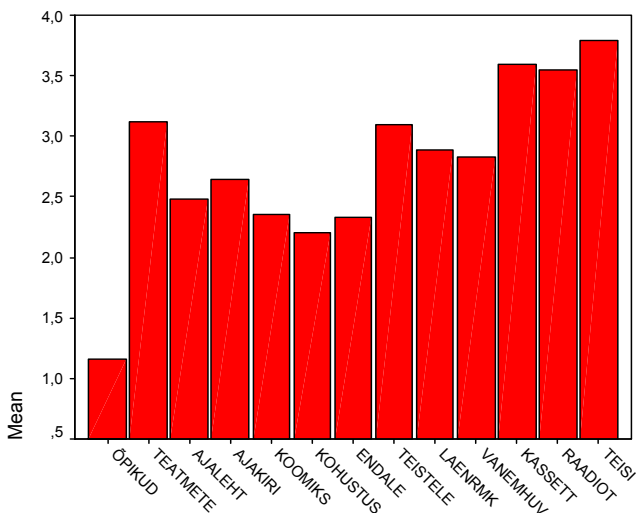
Mõlemas vanusegrupis lugesid vene õppekeelega koolide õpilased sagedamini luulet. (Mulluses tasemetöös saavutasid vene õppekeelega koolid luuletust käsitletud osas paremad tulemused).

LUGEMISE SAGEDUS

Järgnevatel graafikutel on esitatud erinevate lugemistegevuste ja -materjalide kasutamise sagedus (õpikud, teatmeteosed, ajalehed, ajakirjad, koomiksid, kohustuslik kirjandus, lugemine oma lõbuks, teistele ettelugemine, raamatukogust laenutamine, vanemate huvi loetu vastu) ja lastejuttude kuulamise sagedus kassettidelt, raadiost ja teiste poolt ette loetuna. Skaala väiksem number tähistab sagedasemat tegevust (1 – peaaegu iga päev) ja suurem harvem (5 – harvem kui paar korda aastas).

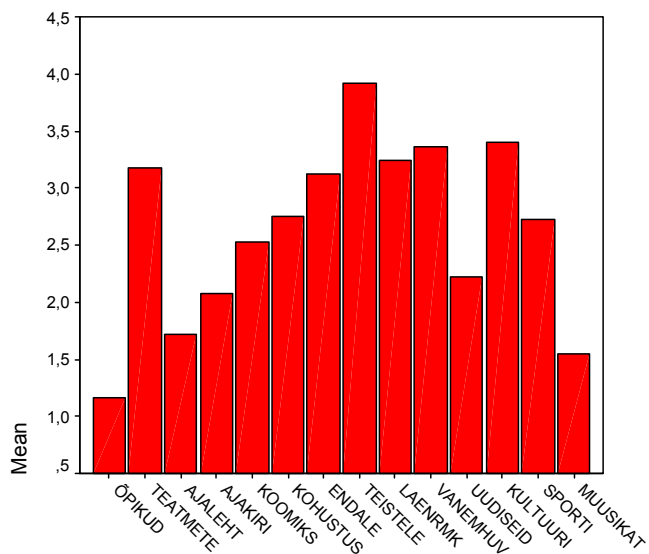
Joonis 12. Eesti õppekeelega koolide 3. klassi õpilaste lugemistegevuste sagedus

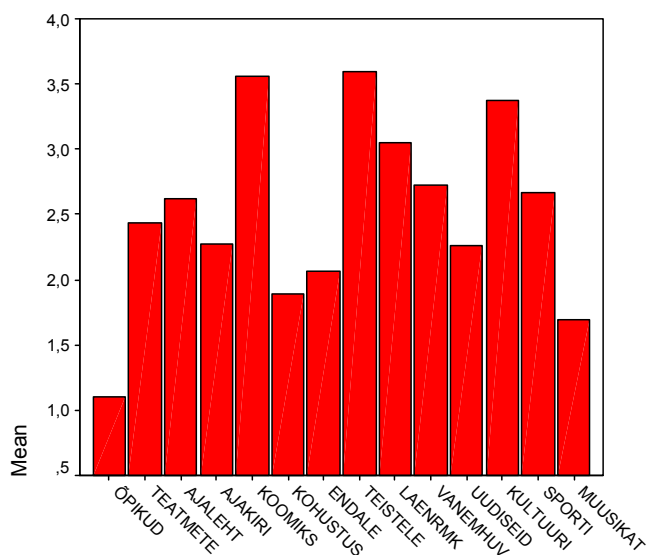
Joonis 13. Vene õppekeelega koolide 3. klassi õpilaste lugemistegevuste sagedus

Taas ilmneb kooli õppekeelest sõltumatu sarnasus. Õpikud on kõige aktiivsemas kasutuses, teatmeteosed ja ajalehed ei ole kolmandas klassis veel ilmselt aktuaalsed, neile enam ette ei loeta ega lasta kuulata jutte raadiost või kassettidelt. Õpikutele järgnevad lugemissageduselt kohustuslik ja vabalugemine. Raamatute laenutamine ja vanemate huvi laste poolt loetu vastu pole eriti aktiivne.

Kuuendas klassis on kuulamise osas asendatud lastejutud erinevate saadete kuulamisega raadiost: uudised, kultuuri- ja spordisaated, muusika.

Joonis 14. Eesti õppekeelega koolide 6. klassi õpilaste lugemistegevuste sagedus

Joonis 15. Vene õppekeelega koolide 6. klassi õpilaste lugemistegevuste sagedus

Kuuendates klassides ilmneb taas eesti ja vene õppekeelega koolide erinevus. Sarnased on vajadus kasutada õpikuid ja muusika kuulamise eelistamine. Ajalehti loevad, nagu juba ka eelpool mainitud, eesti õppekeelega koolide õpilased tunduvalt enam. Tunduvalt vähem loetakse eesti õppekeelega koolis nii teatmeteoseid, kohustuslikku kirjandust kui ka oma lõbuks, tunduvalt enam aga koomikseid ja ajakirju. Vene noorte vanemad huvituvad enam sellest, mida lapsed loevad.

Nii suhtumises kooli kui ka lugemistegevuste struktuuris jätavad parema mulje vene õppekeelega koolide kuuendate klasside õpilased.

ÕPILASTE ENESEHINNANG

Selgus, et eesti õppekeelega koolide õpilaste seas on kolmandiku võrra rohkem madala enesehinnanguga lapsi (kes peavad end laisaks ja/või halvaks õpilaseks) kui vene õppekeelega koolide õpilaste seas. Eriti palju hurjutamist kuulevad eesti õppekeelega koolide poisid (nemad hindavad end omakorda ligi poole halvemaks kui eesti õppekeelega koolide tüdrukud). Kõrgeim enesehinnang oli vene õppekeelega koolide tüdrukutel, edestades märkimisväärselt nii vene õppekeelega koolide poiste kui eesti õppekeelega koolide õpilaste enesehinnangut tervikuna.

Sama tulemust kinnitas küsimus, kus paluti võrrelda enda ning klassikaaslaste lugemust. Et see on suhteliselt kontrollimatu teema, peegeldas vastus pigem õpilase enesehinnangut kui tegelikku olukorda. 13% eesti ja 24% vene õppekeelega koolide õpilastest vastasid, et loevad kaaslastest rohkem. Veel ilmnos uuringust, et eesti õppekeelega koolide õpilased on rohkem sissepoole pöördunud kui vene õppekeelega koolide õpilased (vastavate tunnuste rühmitamisel saadud vahe oli koguni 38%).

Ankeedi lõpus oli lahtine küsimus „*Mis on Sinu suurim unistus?*“. Kui eesti õppekeelega koolide õpilastel domineeris soov saada rikkaks, näiteks miljonäriks (ei tea kas populaarse „Miljonimängu“ tõttu, kuid piir rikkuse ja vaesuse vahel kulges laste jaoks just selle summa juures), siis valdav osa vene õppekeelega koolide õpilastest tahtis lähedastele kordaminekuid (et pereliikmed oleks terved, et tuldaks toime). Ning küsimusele „*Kui võidaksid loteriiga sada krooni, mis Sa sellega teeks?*“, vastasid eesti õppekeelega koolide õpilased massiliselt, et ostaksid maiustusi, endale puid-padi või mobiiltelefoni kõneaega; vene õppekeelega koolide õpilased pigem annaksid selle raha ema kätte. Seejuures oli eesti ja vene õppekeelega koolide õpilaste perede majanduslik olukord suhteliselt võrdne (kui otsustada vastuste põhjal eelpool toodud majanduslikku olukorda selgitavale küsimusele): vaid muusikariistu oli eesti õppekeelega koolide õpilaste peredes veidi enam (7%); vene õppekeelega koolide õpilastel oli aga rohkem nii teatmeteoseid kui ka videomakke. Samuti oli neil 5% rohkem ka oma tuba. Arvuteid, mobiiltelefone ja lasteraamatuid oli mõlema õppekeelega kooli esindajail praktiliselt võrdselt.

KOKKUVÕTE

Lugemise taustfaktorite vaatlemine annab hulgaliselt infot ja mõtlemisainet lugemis- ja kirjutamisoskuse õpetamiseks ja kujundamiseks. Käesolev andmestik võimaldab mõningase lisainfo (vene õppekeelega koolide õpilaste tasemetöö tulemuste kaasamine) korral täiendavat analüüsi.

Loodame ka järgnevatel aastatel täiendada emakeele tasemetöö analüüsi laste ja õpetajate küsimustike tulemustega, et saada komplekssem pilt kirjaoskuse kujunemist mõjutavatest faktoritest ning teha selle põhjal järeldusi ja soovitusi efektiivsemate meetmete leidmiseks.

Järjekindel taustfaktorite uurimine annab pildi tendentsidest hariduses laiemalt ning eesti ja vene õppekeelega koolide võrdluses.